

Pinanglapped (Prevent)

Sakit iti rat lungworm
(Rat lungworm Disease)

Natalged nga pannangan ket nasalun-at nga pannangan
(Safe eating is healthy eating)

Ugasan dagiti produkto. (Wash Produce.)

Ugasan ken punasan amin nga prutas ken natnateng nga kompleto babaen iti agtartaray nga danum. Usisaen nga saggaysa dagiti bulong ti nateng para iti babassit nga ilad ken birurukong. No man pay aggapu ti produkto iti pagtagilakuan ti mannalon,, nga naugasan iti paglakuan wenno presko nga aggapu iti minuyungan buguam a nalaing sakbay nga kanem.

(Rinse and rub all fruits and vegetables thoroughly under running water. Check single leaves of leafy vegetables carefully for tiny slugs and snails. Whether produces from a farmer's market, pre-washed from a store, or fresh from a garden, rinse it carefully before eating.)

Patayen dagiti ilad ken birurukong (Kills Slugs & Snails)

Mangipakat ka iti appan babaen iti direksion ti etiketa. Iyadayo dagiti taraken ken ubbing iti sabidong, Ibelleng mo dagiti natay nga ilad ken birurukong. Saaan mo nga sagiden nga imaima, agusar ka iti guantes.

(Apply slug bait according to label directions. Keep pets and children away from the poison. Throw away dead slugs a snails. Do not touch them with your bare hands, use gloves.)

Tipeden dagiti bao. (Control Rats.)

Agusar ka iti appan ken pupokan tapno matiliw mo dagiti bao. Surutem dagiti direksion ti etiketa. Iyadayo dagiti ubbing ken taraken iti sabidong. Ipan mo dagiti natay nga bao iti plastic bag nga nakaselyado ket ibelleng mo. Taripatuem ti sanikuam nga nadalus tapno mapaksiat dagiti bao.

(Use bait and traps to catch rats. Follow babe directions. Keep pets and children

away from the poison. Put dead rats in a sealed plastic bag and throw away. Keep your property clean to keep rats away.)

**Lutuen dagiti makabn.
(Cook Food.)**

Lutuen nga nalaing dagiti presko nga udang, tukak, crayfish, ken kappi babaen iti pinangipaburek manipud 3-5 nga minute wenno ipapudot iti 165 nga sentigrado iti 15 nga Segundo. Tu pinangluto kadagiti prutas ken natnateng ket lappedan na ti inpeksion.

(Thoroughly cook freshwater prawns, frogs, crayfish, snails, and crabs by boiling them for 3-5 minutes or heating to 165 degrees Fahrenheit for at least 15 seconds. Cooking fruits and vegetables also prevents infection.)

**Kaluban dagiti tanke ken pagkargaan.
(Cover Tanks & Containers.)**

Laluban ken proteheran dagiti pagurnongan a tanke. Mabalin nga agkarayam dagiti ilad ken birurukong iti tanke ket mapan da iti danum. Kanayon nga kaluban dagiti pagkargaan iti inumen nga tanke tapno maisardeng iti pinagkarayam dagiti ilad ken birurukong iti uneg na.

(Cover and protect your catchment tank. Slugs can crawl up the tank and get into the water. Always cover drink containers to stop slugs and snails from crawling inside.)

**Kasano nga agsakit ti tattao iti rat lungworm
(How people get sick from rat lungworm)**

1. Dagiti nainpeksionan nga bao ipasa da babaen iti takki da.
(Infected rats pass the worm in their droppings.)

2. Ilad ken birurukong maala da ti parasito babaen iti pannangan da iti takki ti bao. Presko nga udang, tukak, crayfish, bisukol, kappi maala da ti parasito babaen ti pannangan da iti ilad wenno birurukong.

(Slugs and snails get the worm by eating rat droppings. Freshwater prawns, frogs, crayfish, snails, and crabs get the worm by eating slugs or snails.)

3. Aksidente nga agsakit ti tao no makapangan da iti babassit nga ilad kadagiti saan a nabuguan nga presko nga produkto. Mabalin pay nga agsakit ti tao no makapangan da iti kurang pinnakaluto na nga ilad, kappi, presko nga udang, tukak, crayfish wenno krab.

(People get sick accidentally by eating tiny slugs or snails on unrinsed, raw produce. People can also get sick from eating undercooked slugs, snails, or freshwater prawns, frogs, crayfish, or crabs.)

Pagilasinan ken Simtoma (Signs & Symptoms)

Saan nga amin ket agpapada iti simtoma na. Kaaduan na nga mangrugi iti 1 agpatingga iti 3 nga lawas kalpasan ti inpeksyon. Mabalin nga ti sakit ket agbayag manipud 2 ayingga iti 8 nga lawas wenno mabaybayag pay..

(Not everyone will have the same symptoms. They usually start 1 to 3 weeks after infection. Illness can last for 2 to 8 weeks or longer.)

- _● Nakaro nga agtultuloy nga sakit ti ulo (Severe ongoing headache)
- Alidukduken ken pinagsarua (Nausea and vomiting)
- Pinagkissiw ti tengged ken likod (Neck and back stiffness)
- Maarariek ken pinagsakit ti kudil (Tingling or painful skin)
- Nababa ti bara nga gurigor (Low-grade fever)
- No man pay manmano, koma wenno patay (Although rare, coma and death)

Mabalin nga dagiti ubbing ket agbalbaliw ti ugali da kas iti nalaka nga agpungtot, pinagbaliw ti estado ti sentimiento wenno pirme nga mabanbannog..

(Children may have behavioral change such as unusually bad temper, mood changes, or extreme tiredness.)

Inka kitaen ti doktor mo nga dagdagus no mariknam nga nainpeksyonan ka..

(See your doctor as soon as possible if you think you may have been infected.)